

Waterpartijen in Goirle weer helder en fris

Ecovijvers op Golfclub Landgoed Nieuwkerk

Een dikke groene soep. Zo zag het vijverwater bij het clubhuis van de fraai geaccidenteerde park- en bosbaan in Goirle er twee jaar geleden uit. Geen visitekaartje als je op het terras zat. Bovendien spoelde fairwaygrond de clubhuisvijver in. Het was hoog tijd dat Golfclub Landgoed Nieuwkerk maatregelen nam. De oplossing? Ecovijvers!

Auteur: Broer de Boer

Golfclub Landgoed Nieuwkerk heeft een echte verenigingsgolfbaan. U vindt de baan op een grensoverschrijdend landgoed dat eigendom is van baron E. Jamblinne de Meux. Het is de eerste parkgolfbaan in Nederland die werd aangelegd door de bekende Engelse golfbaanarchitect M. Hawtree. In een bestaande natuurlijke omgeving werd tien jaar geleden een aantrekkelijke golfbaan geschapen met negen holes en zes oefenholes. Golfers kunnen op het terrein van circa 30 hectaren genieten van een geaccidenteerde fairway, diverse waterhindernissen en fors glooiende, goed beschermde greens. Het is par 71 baan met een totale lengte van 5767 meter. Dames leggen het parcours af in 5145 meter.

Doorstroming

Hoofdgroenkeeper Tonie van de Sande startte acht jaar geleden zijn werkzaamheden toen de baan net was ingezaaid tussen de fraaie boompartijen en singels. Van de Sande: "Ik ben nog gestart met een trekker met getrokken maaide- len. Dat is onvergelijkbaar met het

huidige machinepark. Het onderhoud van de baan is natuurlijk afhankelijk van wat de vereniging wil. De flora en fauna vinden we erg belangrijk. We willen geen hoge rough. De fairway maaien we op gewone hoogte, 19mm, terwijl we de semi rough op 4,5cm maaien. Het is al een straf genoeg wanneer er een bal in dit gras komt, maar nu kun je hem in elk geval zien. Dat is plezierig voor doorstroming. Op stukken waar dat kan, laten we de natuur zijn gang gaan. Over het grote koppel ganzen dat hier regelmatig op de fairway bivakkeert –en deze ook bevuil- hoor ik zelden iemand klagen."

Werkzaamheden

De vereniging heeft één hoofdgroenkeeper in vaste dienst voor het onderhoud en twee groenkeepers van de Diamant-groep Tilburg. Tijdens het seizoen komt daar iemand bij. Grote werkzaamheden zoals vertidrainen en bezanden van fairways, sloten uitmaaien en het schoonmaken van de waterpartijen doet de loonwerker, of de groenkeeper huurt daarvoor machines in. Van de

Sande: "De greens en tees maaien en bezanden we zelf. De tees en voorgreens maaien we twee- maal per week op 11mm en de greens driemaal per week op 5mm. Verder kijken we waar gras staat: daar wordt gemaaid. Bezanden gebeurt afhankelijk van het wedstrijdplannen en het weer. In principe prikken we viermaal per jaar, maar dat lukt niet altijd. In het najaar hebben we onze handen vol aan het gevallen blad. Maar ook zagen, snoeien en het planten van nieuwe boompjes vergt veel tijd. De baron exploiteerde het terrein voor de bosbouw. Boompartijen zijn vaak op slechte en onvruchtbare stukken aangeplant."

Vochtig

Verschillende sloten doorsnijden het terrein. Ze voeren water af van een hoger gelegen heide- gebied. Van de Sande: "De bodem en de vochtigheid is echt een probleem. Een 's ochtends gegraven boomgat kan 's middags vol water staan. Achterop het terrein valt dat mee. De leempakketten zijn soms zeer dik. Tengevolge

van de aanleg, waarbij veel met grond geschoven is, ligt de leemlaag bovendien soms zeer dicht onder de oppervlakte. Dan is drainage moeilijk. Vanwege het kostenplaatje is de toplaag bij de opbouw van de baan niet apart gezet, om daarmee later de contouren weer te bedekken. De toplaag van de greens bestaat uit scherp zand, waar turf doorheen is gefreesd. Ik had hier liever een opbouw van scherp zand met een 80-20 of 70-30 toplaag op de greens gezien. Dressen doe ik met puur zand, want ik heb het idee dat het grasmaaisel dat achterblijft voor voldoende organisch materiaal zorgt. Het dresszand laat ik zoveel mogelijk aansluiten op de bestaande samenstelling. Er wordt al jaren gesproken over uitbreiding van de baan naar 18 holes. Het is niet onmogelijk dat het Brabants Landschap een deel van dit terrein weer teruggeeft aan de natuur.”

Troebel en groen

De aanwezigheid van vijvers op zo'n geaccidenteerd terrein, met leem in de ondergrond, ligt natuurlijk voor de hand. De clubhuisvijver meet circa 3000m². De oevers ervan spoelden nogal in, ook door menselijk toedoen. Het slaan van beschoeiing is taboe voor de vereniging, waarmee zij wel voor lief neemt dat fairway-grond wegspoelt naar de vijvers. Van de Sande: "Regenval en onttrekking van beregeningswater bij droogte zorgen voor sterke niveauverschillen van het water in de stilstaande vijvers. We vullen dat aan met grondwater. Het daarin aanwezige

ijzer slaat neer op de bodem. Ook komt onze rioolwaterzuivering op deze vijver uit, want we zijn niet op de riolering aangesloten. We zuiveren zelf het water van de wc's, de douches en de keukens met een zogenaamde Biotower-installatie. Aerobe bacteriën bewerken de afvalstroom, waardoor het effluent geen biomassa of nutriënten bevat. Aanvankelijk was deze vijver helder en waren er veel waterplanten. Na een keer 'vegen' omdat de waterplanten voor de filters van de beregeningsinstallatie kwamen, keerde de uitgangssituatie niet terug. De vijver bleef troebel en werd groen. Een beroepsvisser haalde er circa 10.000 zogenaamde giebels (kruising tussen karper en goudvis) uit. Zij wroetten in de bodem en vreten de planten op. Giebels planten zich weliswaar niet voort, maar je hebt maar één karper en één goudvis nodig voor een fors nageslacht.”

Ecovijvers

De greenkeeper schakelde het Wageningse bedrijf Ecovijvers in om zijn probleem op te

lossen. Twee jonge ondernemers, die visserij studeerden aan de WUR, runnen Ecovijvers en richten hun aquatische en ecologische kennis op aanleg van natuurvijvers. Sander Voortman van Ecovijvers: "We troffen een groene soepvijver aan, vol met vis, maar zonder waterplanten en een overmaat aan voeding. Watersalamanders ontbraken. Deze diertjes eten watervlooiën, maar worden sterk beconcurrerd door de vissen. In een gezond ecosysteem zit vis, maar als roofvissen zoals snoeken ontbreken, krijg je een witvispopulatie die alle watervlooiën consumeert. Deze watervlooiën voeden zich met algen. Je kunt je voorstellen waarom een vijver dan groen wordt. Wij zijn gestart met visstandbeheer. We hebben wederom circa 1000 kilo giebels, karpers en goudvissen gevangen, waarna we ons gericht hebben op de watervlooiën. Die moesten er zijn om de algen weg te knabbelen. We hebben het water geënt met een mix van de Daphnia Magna, de grote watervloer en Cyclops, het eenoogkreeftje. Uiteindelijk zullen zij het water helder maken en kunnen we met de aanplant van water- en oeverplanten beginnen. Vervolgens zullen we roofvis en vis uitzetten. Daarvoor zullen we geen bodemwoelers kiezen, zoals brasem en karper. Salamanders en waterpissebedden, die afgevalen blad opknabbelen, krijgen in deze omstandigheden weer meer kansen, zodat het water weer frisser gaat ruiken. Het herstel van dit stukje aquatisch milieu is een meerjarenplan. Onze visie is dat we in relatief korte tijd een vijver kunnen aankleden met leuke dieren en planten. Hoewel de natuur dat zelf in tien jaar kan doen, is zij voor een deel ook maakbaar. Wij introduceren bijvoorbeeld de rietorchis,

waarmee we ecologische wensen veel sneller realiseren en de biodiversiteit het sneller aantrekkelijker maakt naar zo'n vijver te kijken."

Evenwicht

In een groene soepvijver heerst een zeer sterk evenwicht. Dat moet doorbroken worden om plaats te maken voor een nieuw evenwicht met waterplanten. Dat is een belangrijk concept van Ecovijvers. Voortman: "Planten moeten niet te hoog worden of gaan woekeren. Hoewel de overhand van bepaalde waterplanten of algen ongewenst is, hoeft dat niet nadelig te zijn. Ingrijpen aan het einde van het seizoen blijft mogelijk. Qua beplanting gaan we uit van biodiversiteit, dus van verschillende rietsoorten. Naast dit riet zetten we oeverplanten en zuurstofplanten in zoals hoornblad, aarvederkruid, fonteinkruid en waterlelies. Dat zijn sterke en robuuste planten. We planten ook beschermde soorten, zoals waterviolier en watteranonkel in de bodem. Binnenkort plaatsen we twee of drie snoeken in deze vijver. Zij moeten de resterende vis, giebels van 20-25cm, opruimen. Pas daarna gaan we nieuwe witvis, bijvoorbeeld de rietvoorn, introduceren. We gaan de visstand volledig monitoren en denken binnen twee jaar een evenwicht te krijgen tussen de snoek en de witvis. Ook de reiger en de aalscholver spelen daarin een rol, omdat ze de vis weer kunnen zien."

Wandeling

Tijdens de wandeling over het terrein vertelt de greenkeeper dat hij de natuur niet altijd spaart. Hij wijst op een droge sloot waarin een bijzondere varen groeit. Van de Sande: "Desondanks laat ik deze sloot na het seizoen rustig vegen en uitmaaien. Misschien handhaven deze varens en andere plantjes zich juist dankzij deze maatregelen. Aan de andere kant: in de tien jaar is hier nog maar éénmaal tegen onkruid gespoten. Klaver op de fairways vind ik geen probleem. In de rough vind ik bloeiende klaver ongewenst. We hebben een spaarzame terreinbemesting. De rough is nog nooit bemest en dat geldt ook voor sommige stukken fairway. Greens en tees bemesten we op basis van grondmonsters en is erop gericht de grasplant gezond te houden. Aanvankelijk hadden we veel last van ronde plekkenziekte, maar dat is er vanzelf uitgegroeid. Nu worden we nogal geplaagd door dollarspot, waar we verder weinig tegen kunnen doen. Van fusarium hebben we zelden last. De greens zijn ingezaaid met roodzwenk en struisgras, maar ik ga voortaan doorzaaien met roodzwenk. Dat gras

kun je iets langer laten, het groeit minder snel en is beter bestand tegen ziekten, terwijl de fijne bladen toch voor een snel spel zorgen."

Schouwen

Tonie van de Sande plant ook jonge bomen die van nature niet in het gebied voorkomen. Zo scheidt een fraaie rij knotwilgen twee fairways. Bij elke 150 metermarkering staan jonge terreinvreemde boompjes met een keurig naam bord erbij. De golfsport spaart ze niet! Soms vertoont de tee-zijde duidelijke sporen van het geweld waarmee een verdwaalde golfbal de schors van de stam treft. Een hengel uitwerpen in de vijver met golfers in de buurt is dus niet zonder gevaar! Greenkeeper Tonie van de Sande en Ecovijver-specialist Sander Voortman schouwen regelmatig de vijvers om de voortgang te beoordelen. Voortman: "Straks kunnen we aan de helderheid van het water zien of de snoeken hun werk goed doen. Door de regenval en inspoeling is het water troebel." De greenkeeper wijst op losdrijvende waterplanten. Van de Sande: "Het werk van de ganzen of van de giebels die zich schuilhouden. Het wordt tijd dat Ecovijvers de snoeken komt brengen om orde op zaken te stellen."

Machinepark Golfclub Landgoed Nieuwkerk Goirle

- 3 tractoren: International 733
- 2 Shibaura S320/H330
- Ransomes 3.500 DX Fairwaymaaier
- Ransomes Commander 3.520 Roughmaaier
- 1 Ransomes G Plex met tee units
- 3 John Deere (hand-)greenmaaiers
- 1 luchtkussenmaaier Allien
- Walker cirkelmaaier met mulchdek
- 3 transporters: John Deere
- 1 Cushman Vlastuin kipwagen
- Torro bunkerhark met slitter + sleepmateriaal
- Veeg- en verticuteermachine: Amazone ghs 180
- Jacobson beluchter 590
- Vertidrain 120
- Doorzaaimachine Blue Bird
- Dresser: Meter-o-matic
- 2 kunstmeststrooiers: Lely/Accupro 2000
- Veldspuit Hardi
- Lijnvast spuitmachine
- Regenhaspel Rainboy
- Diverse hand- en bosmaaiers
- Diverse bladblazers, o.a. Kersten, Husqvarna
- 1 versnipperaars Jensen